

„Când am cercat să tremur condeii pe hârtie,
cerneala vieții voastre m-a învățat a scrie...”
(Andrei Lupan)

Poetul, dramaturgul, eseistul Andrei Lupan s-a născut la 15 februarie 1912, în satul Mihuleni, Șoldănești, în familia lui Pavel și Nadejda Lupan.

Studiile primare le face în școala din satul de baștină, unde face prima sa încercare poetică la vârsta de 11 ani.

După absolvirea Școlii Agricole din Cucuruzeni (1929), studiază la Școala Națională de Viticultură din Chișinău (1929-1934), apoi la Facultatea de Agronomie a Institutului Agricol „M. V. Frunze” (azi Universitatea Agrară de Stat din Moldova) (1935-1941).

A exercitat mai multe funcții: director de programe la radio Moscova, redacția română (1943-1944); colaborator științific superior la Institutul de Vinificație și Viticultură din Chișinău (1945); șef secție literară la ziarul „Țăranul sovietic” (1946); redactor-șef adjunct la Redacția Principală a Enciclopediei Sovietice Moldovenești (1967-1992). A ocupat înalte funcții de conducere: președinte (1963-1967) și locțiitor al președintelui Sovietului Suprem al RSSM (1967-1971); președinte al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1946-1955, 1958-1961), membru titular al Academiei de Științe din Moldova (din 1961).

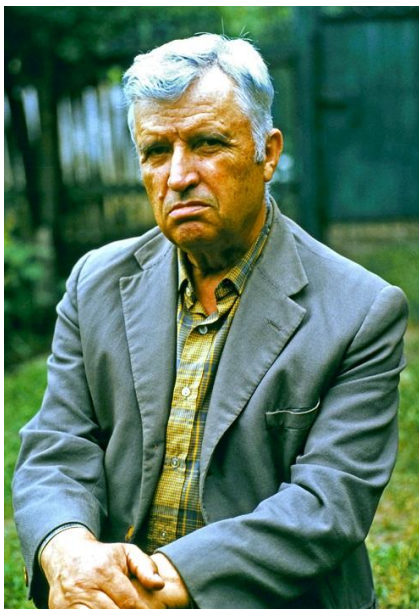
Exercitând funcția de membru al Comisiei interdepartamentale a Prezidiului Sovietului Suprem al RSSM (1988-1989) pentru studierea istoriei și problemelor dezvoltării limbii, rostește în cadrul sesiunii a XIII-ea a Sovietului Suprem al RSSM discursul privind limba de stat și trecerea la alfabetul latin.

Debutează cu poezia *Biografie* în 1932 pe paginile ziarului bucureștean „Adevărul literar și artistic”, după care publică sporadic poezii, în presa vremii, scrise în manieră barbian-argheziană.

După război, în 1947, i-a apărut prima carte intitulată *Poezii*. Urmează volumele de versuri *Intrare în baladă* (1954), *Haz și necaz* (1957), *Meșter faur* (1958), *Frate al Pământului* (1959), *Legea găzduirii* (1966), *Versuri* (1967), *Scrieri* (1973, 3 volume), *Gromovnic* (1973), *Magistrale* (1976) în care sunt redate evenimente din viața satului moldovenesc din perioada dintre cele două războaie mondiale, din timpul celui de-al Doilea Război Mondial și din anii postbelici, cu tot frământul și zbuciumul lor dramatic.

A pledat pentru valorificarea patrimoniului cultural și literar, a valorilor autentice naționale. S-a manifestat ca publicist cu profunde și curajoase viziuni estetice, culturale și sociale (eseurile despre M. Eminescu, I. Creangă, T. Arghezi, despre

Scriitorii Moldovei – copiilor

Andrei Lupan

Chișinău 2012

procesul literar contemporan, despre limba literară etc, înmănunchate parțial în culegerea *Cărțile și răbojul anilor* (1969) etc).

Pentru copii a editat cărțile *O zi neuitată* (1952), *Mijatca* (1962). Unele din poeziile sale au fost traduse și în alte limbi.

S-a manifestat și în calitate de traducător al unor opere de valoare din patrimoniul literar universal, prezentând versiuni în limba maternă din W. Shakespeare, A. Pușkin, M. Lermontov, N. Nekrasov, T. Șevcenko, M. Gorki, V. Maiakovski, A. Tvardovski, A. Prokofiev etc.

A fost distins cu Premiul de Stat al Republicii Moldova (1967, pentru volumul *Legea găzduirii*), Premiul de Stat al URSS (1975, pentru ciclul de versuri *Magistrale*), decorat cu două ordine „Lenin” și trei ordine „Drapelul Roșu de Muncă”. I s-a conferit titlul de Scriitor al Poporului din Republica Moldova (1982) și Erou al Muncii Socialiste.

S-a stins din viață la 24 august 1992 la Chișinău și a fost înmormântat la Cimitirul Central de pe strada Armenească.

BIBLIOGRAFIE

Opera

Frate al pământului / Andrei Lupan; prez. graf.: Iu. Pivenco. – Ch.: Lit. artistică, 1986. – 483 p.

Gromovnic / Andrei Lupan. – Ch.: Cartea moldovenească, 1973. – 72 p.

Intrare în baladă / Andrei Lupan; il.: E. Zavtur. – Ch.: Cartea Moldovei, 2007. – 296 p. – (Colecție pentru elevi, studenți).

Legea găzduirii / Andrei Lupan. – Ch.: Cartea moldovenească, 1969. – 144 p.

Magistrale / Andrei Lupan; prez. graf.: Isai Cârnu. – Ch.: Cartea moldovenească, 1976. – 142 p.

Mijatca / Andrei Lupan. – Ch.: Lumina, 1971. – 17 p.

Moment poetic. Vol. 20: Andrei Lupan – 90 / ed. îngr.: I. Țurcanu. – Ch.: Cartier, 2002. – 20 p.

Poezii / Andrei Lupan; pict.: V. Smirnov. – Ch.: Lit. artistică, 1985. – 279 p. – (Biblioteca școlară).

Scrieri: În 2 vol. / Andrei Lupan; selecț.: H. Corbu. – Ch.: Cartea Moldovei, 2002.

Referințe critice

Andrei Lupan // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicționar biobibliografic / alcăt.: E. Cugut, M. Harea. – Ch., 2004. – P. 236-242.

Botezatu, Eliza. Anotimpurile anului și ale poeziei / Eliza Botezatu // Lupan, Andrei. Scrieri: vol. I. – Ch., 2002. – P. 360-388.

Boțu, Pavel. Dăruire // Boțu, Pavel. Corăbier în furtună: proză versuri. – Ch., 2006. – P. 169-171.

Burlacu, Alexandru. Andrei Lupan // Burlacu, Alexandru. Literatura română din Basarabia: anii '20-'30. – Ch., 2002. – P. 136-138.

Cimpoi, Mihai. Generația pierdută și întoarcerea la uneltele: [Andrei Lupan] // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: compendiu. – Ch., 2003. – P. 253-254.

Ciocanu, Ion. Poezia lui Andrei Lupan și vămile plătite regimului totalitar // Ciocanu, Ion. Literatura română. – Ch., 2003. – P. 346-356.

Ciubucciu, Vlad. Bardul din Mihuleni: arbore genealogic / Vlad Ciubucciu // Lupan, Andrei. Scrieri: vol. I. – Ch., 2002. – P. 42-45.

Corbu, Haralambie. Dreptul la nume: Andrei Lupan // Corbu, Haralambie. Fața ascunsă a cuvântului: studii și eseuri literare. – Ch., 2007. – P. 283-284.

Dolgan, Mihail. Poetica figurativă a lui Andrei Lupan // Dolgan, Mihail. Metafora este poezia însăși. – Ch., 2009. – P. 71-90.

Furdui, Galina. Datorie de om: (despre Meșterul faur amintindu-ne) // Furdui, Galina. Tangențe policrome: eseuri, portrete, creionări. – Ch., 2009. – P. 24-26.

Rachieru, Adrian Dinu. Un lider de altădată: Andrei Lupan // Rachieru, Adrian Dinu. Poeți din Basarabia: un veac de poezie românească. – Ch.; București, 2010. – P. 105-107.

Zbârციog, Vlad. Andrei Lupan / Vlad Zbârციog // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010. – Ch., 2010. – P. 332-333.

Dedicații lirice

Istru, Bogdan. Către podgoreni: lui A. Lupan // Istru, Bogdan. Vocea memoriei: versuri. – Ch., 2007. – P. 86.

Negriș, Alexandru. Odă câinii: pentru Andrei Lupan // Negriș, Alexandru. Amurguri cu privighetori: poeme. – Ch., 2011. – P. 43.

Referințe

„Să mă întorc dintr-un amurg în altul,
doar le voi prinde zvonul de-nceput...
Mai strigă-mă din urmă vreodată,
ecou din codrul tânăr de demult.”

Andrei Lupan

„Pământ!
Mi-am strâns din cioburi gândul frânt,
în primăvara largă să mă cobor la vatra
renașterii primare cu ierburi și cu scrum.

Tăcerea fără margine acum,
înstrăinate, de prin toamne stranii,
îmi adună primăverile și anii.”

Andrei Lupan

Andrei Lupan a fost un patriarh al culturii, pe cât de sever, pe atât de nobil. (...) Pana acestui bărbat aspru, încercat de vremi, era muiată în călimara lui Eminescu, Creangă, Sadoveanu... Lupan în spovedania sa lirică se adresa acelor ritmuri sfinte din poezia noastră populară la care adăstase și Eminescu în Scrisoarea a treia...

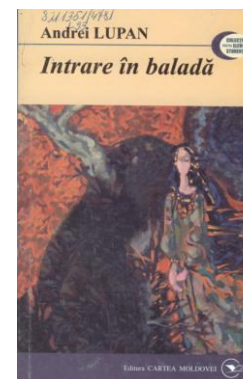
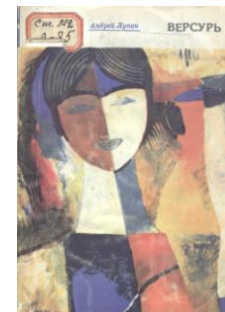
Emil Loteanu

Multe din particularitățile scrisului lupanian s-au relevat și în scrierile pentru copii... În ciuda tonului discursiv-moralizator și a excesului de simplificare (în genul anecdotelor populare), textele nu ne displac nici azi: optimiste până la jovialitate, impregnate de umor, ele capătă o coerență accentuată prin exploatarea stilului oral și au forța „magică” de a se memoriza ușor.

Eliza Botezatu

Asemenea unui zid de cetate mi se arată figura lui Andrei Lupan. (...) Lucid ca o spadă uneori, alteori - blajin ca un amurg de vară (...), temerar până la a ului uneori, alteori răbdător până la exasperare, știutor de cât a făcut ca artist și ca cetățean și de cât n-a apucat să facă, omul care a apărut din inima vieții sau, cum zice el însuși, „din plinul ei”, a tras o brazdă adâncă de omenie în conștiința noastră.

Leonida Lari

Alcătuitor: Sabina Dodul
Responsabil de ediție: Claudia Balaban